

которая позволит улучшить качество организации и реализации коррекционно-реабилитационной помощи.

Ключевые слова: модернизация, модификация, система коррекционно-реабилитационной помощи, система специального образования, подготовка специалистов, управление.

SUMMARY

Dehtyarenko T. Modification of professional training of the specialists in the context of the modernization of the system of special education.

In the context of the interpretation of the terms «modernization» and «modification» the author has stated that: 1) modernization of the system of correctional-rehabilitation help for people with mental and physical impairments and/or disabilities, in general, and special education system, in particular, involves bringing them in accordance with the new challenges of society, based on introduction of the new standards and indicators of quality of help; 2) modification is a change in the provisions established in the approaches to the organization of correctional- rehabilitation help for people with mental and physical impairments and/or disabilities, in general, and special education system, in particular, with a purpose of their modernization. The result of the modification of established models of correctional-rehabilitation help for people with mental and physical impairments and/or disabilities, and training and education of children with special educational needs are qualitatively different in their conditions.

The author notes that at the beginning of the implementation of the strategic changes in the system of correctional-rehabilitation help for people with mental and physical impairments and/or disabilities, which is a part of the special education system, it has been mostly about the modernization of the system as a whole. At the present stage, when the system changes have already taken place at the regional level, for implementation of local and modular changes we speak about modification of the system.

The analysis of scientific literature and the study of the state of practice have revealed that one of the factors that negatively affects the quality of the implementation of correctional-rehabilitation help and educational services is the lack of trained professionals, who can manage these processes. Therefore, in the modernization of correctional-rehabilitation help for people with mental and physical impairments and/or disabilities, in general, and special education system, in particular, considerable attention should be given firstly to modification of educational plans and teaching material during the preparation of professionals in higher educational establishment. This is one of the factors that will lead to accordance with the new demands of society the quality of help for people with mental and physical impairments and/or disabled at the regional and institutional levels.

Key words: modernization, modification, a system of correctional-rehabilitation help, a special education system, training of the specialists, management.

УДК 376.1-056.26:371.125:316.356.2

О. В. Колишкін

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА В РОБОТІ ІЗ СІМ'ЯМИ, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

У статті визначаються сучасні форми й методи роботи вчителя-дефектолога із сім'ями, які виховують дітей з особливими потребами, ураховуючи індивідуальні особливості батьків, типи сімей, міжособистісні стосунки та стилі

виховання. *Визначено основні завдання корекційної педагогічної роботи в родині, принципи роботи корекційного педагога з такими родинами, методи й методичні прийоми, яким необхідно навчити батьків для застосування у процесі виховання своєї дитини. Наголошується на тому, що батькам, педагогам та іншим фахівцям необхідно вибрати найбільш оптимальні умови й форми навчання, виховання, фізичного розвитку, що забезпечують нормальне життя таких дітей у суспільстві.*

Ключові слова: *учитель-дефектолог, професійна діяльність, педагогічні аспекти, сім'я, діти з особливими потребами, корекційна освіта, батьківський клуб, корекційно-розвивальна робота.*

Постановка проблеми. Створення оптимальних умов для життєдіяльності, відновлення втраченого контакту з навколишнім світом, успішного лікування, корекції та наступної психолого-педагогічної та фізичної реабілітації, соціально-трудової адаптації й інтеграції осіб з обмеженими можливостями, особливо дітей, є одним із першочергових державних завдань.

Найголовнішими проблемами, які потребують негайного вирішення, залишається проблема соціальної ізоляції дітей з особливими потребами й надзвичайно складні умови існування сімей, які виховують таких дітей. Необхідність активного вивчення сім'ї, яка виховує дитину з особливими потребами, зумовлена насамперед тим, що саме сім'я вважається основним стабілізуючим фактором адаптації дитини. Саме з власної сім'ї дитина виносить у доросле життя перші уявлення про морально-людські цінності, норми поведінки, характер взаємовідносин між людьми. У сім'ї діти не лише наслідують близьких, а й орієнтуються на їхні соціальні та моральні установки. Тому психологічна зрілість батьків, їхні ідеали, досвід соціального спілкування найчастіше мають вирішальне значення в розвитку дитини [1; 4; 5].

Головне для дітей з обмеженими можливостями – максимально оволодіти навичками самообслуговування, навчитись орієнтуватися в навколишньому світі й жити самотійно, наскільки це можливо. Тому батькам, педагогам та іншим фахівцям необхідно вибрати найбільш оптимальні умови й форми навчання, виховання, фізичного розвитку, що забезпечують нормальне життя таких дітей у суспільстві.

Аналіз актуальних досліджень. Теоретичним аспектам проблеми професійної діяльності вчителя-дефектолога в роботі з батьками дітей з особливими потребами присвячені роботи українських учених А. Колупаєвої, С. Миронової, Л. Савчук, Т. Сак, Л. Фомічової, О. Хохліної, Д. Шульженко та ін., які наголошують на тому, що питання про взаємодію вчителя-дефектолога з родичами учнів – одне з найменш розроблених і найважчих питань у галузі корекційної освіти. Учені доводять, що в корекційній діяльності з батьками фахівці повинні використовувати сучасні форми й методи роботи, урахуовуючи індивідуальні особливості батьків, типи сімей, міжособистісні стосунки та стилі виховання [2; 3; 7]. Водночас, необхідно наголосити на тому, що означена проблема залишається

складною, мало розробленою й у практиці роботи педагогічних колективів реалізується недостатньо.

Мета статті полягає в розкритті педагогічних аспектів діяльності вчителя-дефектолога в роботі із сім'ями, які виховують дітей з особливими потребами.

Виклад основного матеріалу. Метою навчання та виховання дитини з обмеженими можливостями є всебічний розвиток її особистості, який полягає не в корекції окремих функцій, а передбачає цілісний підхід до особистості дитини. Сутність особистісно-орієнтованого походу полягає в тому, щоб підняти на більш високий рівень усі потенційні можливості дитини: психічні, фізичні, інтелектуальні, тобто ті можливості, які забезпечать їй самостійну життєдіяльність у майбутньому. Цю функцію виховання дитини виконують, насамперед, сім'я, батьки, які іноді не спроможні забезпечити гідне виховання й потребують додаткової допомоги.

У спеціальних (корекційних) школах проводиться багато різних заходів для учнів, які охоплюють підготовчу, корекційну та соціально-адаптаційну роботу. Школа при цьому виконує кооперативну роль. Вона може надавати батькам необхідні знання й рекомендації та дієву допомогу дітям. Тому тісна співпраця між батьками та школою є одним із важливих аспектів педагогічної діяльності. Вона має різні форми. Це відвідування учнів удома, регулярні бесіди з батьками, консультації, поради, допомога батьків школі та інші зустрічні кроки.

Поява дитини з обмеженими можливостями в сім'ї ставить батьків перед фактом розширення соціальних контактів із різними установами, організаціями та службами. Усвідомлюючи свою відповідальність перед малюком, батьки повинні, не втрачаючи часу, починати діяти, проявляючи відповідну активність із метою створення необхідних умов для організації повноцінного розвитку й виховання дитини. Така активність є корисною, оскільки вона дозволить батькам легше пережити депресивний стан, викликаний появою дитини з дефектом у розвитку, а також зможе дати позитивний імпульс для своєчасного її лікування, виховання й розвитку.

За типом внутрісімейних відносин і стилем сімейного виховання розрізняють чотири групи сімей:

1. Батьки з вираженим розширенням сфери батьківських відчуттів. Характерний для них стиль виховання – гіперопіка, коли дитина є центром усієї життєдіяльності сім'ї, унаслідок чого комунікативні зв'язки з оточенням деформуються. Цей стиль сімейного виховання характерний для більшості сімей матерів-одиначок.

2. Сім'ї, які характеризуються стилем холодного спілкування – зниженням емоційних контактів батьків із дитиною, проекцією на дитину з боку обох батьків або одного з них власних небажаних якостей.

3. Сім'ї, які характеризуються стилем співпраці, – конструктивна та гнучка форма взаємовідповідальних батьків і дитини у спільній діяльності.

4. Сім'ї, які мають репресивний стиль сімейного спілкування, що характеризуються батьківською установкою на авторитарну лідируючу позицію (частіше батьківську). При такому стилі виховання в дітей переважає афектно-агресивна поведінка, плаксивість, дратівливість, підвищена збудливість. Це ще більш ускладнює їхній фізичний і психічний стан.

Гендерна характеристика сімей підтверджує той факт, що жінки є тими членами сім'ї, які несуть головний тягар турбот про дитину. У сім'ях, що мають дітей з інвалідністю, дуже високий відсоток розлучень.

Щоб батьківська любов стала силою, яка формує характер і психічний стан дитини, батьки дітей з обмеженими можливостями повинні мати такі ключові риси:

- віру в життя, внутрішній спокій, щоб не заражати своєю тривогою дітей;
- будувати свої відносини з дитиною на очікуванні успішності, що визначається батьківською вірою в її сили й можливості;
- чітко знати, що дитина не може вирости без атмосфери похвали;
- розвивати самостійність своєї дитини й тому для її ж блага (по можливості) скорочувати поступово свою допомогу до мінімуму [6].

Багато батьків можуть допомогти своїм дітям, якщо почнуть застосовувати систему корекційного виховання якомога раніше, уже з перших місяців життя дитини, оскільки саме перші 2–3 роки життя є критичними в її розвитку, етапом формування «функціональних ансамблів» нервово-психічної діяльності.

Необхідно переконати батьків, що дитина відрізняється від нас і зовні, і внутрішньо. Вона не хвора, вона просто інша. У неї інша мова, інша система сприйняття, відмінні від наших цінності й мотиви. Найважливішим у роботі з «особливою» дитиною є прийняття її самої. Як тільки ми відійдемо від поняття «хвороби» та сформуємо сприйняття дитини як особливої, відмінної від нас людини, ми зможемо найбільш ефективно працювати з нею [1].

Важливо навчити батьків методам і методичним прийомам, які вони зможуть застосовувати у процесі виховання своєї дитини:

1. Метод моделювання різних побутових ситуацій. Дитина розвивається, спостерігаючи за щоденними подіями вдома: приготування їжі, прання білизни, розмова батьків по телефону тощо. Для того, щоб «особлива» дитина опанувала ці ситуації, щоб вона відчувала себе в них комфортно, батьки можуть створювати подібні ситуації та навчити дитину елементарних дій: як потрібно брати телефонну трубку, куди натискати, як ввічливо відповісти на дзвінок, що дає дитині певний досвід, який поступово накопичується, готує її до самостійного життя.

2. Ігровий метод – різні сюжетно-рольові ігри, ігри, що моделюють поведінку, домашні вистави, розвивальні й рухливі ігри. Гра захоплює

дитину, дає їй радість, викликає позитивні почуття та переживання, задовольняє її інтереси у творчому відображенні життєвих вражень.

3. Зміна обстановки. Виїзди на природу, прогулянки в ліс, на озеро тощо. Природа дає дитині з обмеженими можливостями дуже багато, вона відчуває себе більш розкутою, на неї не тисне місто своїми правилами. Такі поїздки мають навчальне значення: можна познайомити дитину з назвами квітів і дерев, комах і птахів, навчити збирати ягоди, гриби, на власному прикладі показати, як потрібно охороняти природу, тощо.

4. Метод творчих завдань, доступних для дитини: намалювати, виліпити з пластиліну або глини, вирізати з паперу, розфарбувати картинку, зробити аплікацію тощо. У даний час проводиться велика кількість конкурсів і виставок робіт дітей з обмеженими можливостями. Вони хочуть бути чимось корисними, їм потрібно тільки трохи допомогти.

5. Метод тісної співпраці фахівців і сім'ї. Деякі спеціальні (корекційні) освітні установи практикують спільні наради батьків і фахівців. На нараді обговорюється подальша програма для дитини, розробляється так званий маршрут розвитку дитини. Може обговорюватися, у якому класі (групі) краще дитині навчатися, які види діяльності для неї кращі, якими навичками вона вже володіє, а які їй ще потрібно прищеплювати, тощо. Це дієвий метод, який допомагає і дитині, і батькам. Фахівці можуть допомогти скласти план домашнього виховання, розповісти, як і чим можна займатися, на що потрібно звернути увагу.

6. Театр. У ньому зосереджено багато важливих моментів реабілітації, де дитина набуває знання через діяльність. Спектакль, створений батьками, має особливу енергетику. Діти можуть безпосередньо взаємодіяти з героями в домашній обстановці. Якщо це ляльковий спектакль (ляльки можуть бути виготовлені вдома разом із дитиною, що нескладно), то це додає спектаклю незвичайну чарівну силу. Адже не тільки ляльку можна створити, можна ще самим і написати казку, обговорити якусь проблему, актуальну на даний момент, і казковим чином знайти шляхи вирішення цієї проблеми.

У корекційно-виховному процесі необхідно прагнути виховати в дитини самостійність, упевненість, мобільність. Для цього необхідно сформуванню вміння й навички, необхідні для самостійного життя; учити спілкуватися; досягти формування в дитини такого психологічного стану, коли вона сприймає свій дефект (ваду) як одну зі своїх якостей, що відокремлюють її індивідуальність від інших, і не більше того.

Щоб досягти такого стану, дорослим не можна надмірно опікуватися дитиною, проявляти жалість, знижувати вимоги, а для цього слід створити сприятливі умови для досягнення життєвих цілей: навчити спілкуватися; визначити життєві цінності; навчити досягати поставленої мети; навчити жити, не перебуваючи в залежності від здорових (за можливістю);

викоренити споживацьку психологію та замінити її вмінням отримувати радість; навчити поважати бажання інших, їхні інтереси [4].

Зусилля педагогів щодо залучення батьків дітей з особливими освітніми потребами до корекційно-виховної роботи сприятиме навчанню й розвитку дітей, попередить їхню дискримінацію за ознаками, пов'язаними з тією чи іншою індивідуальною характеристикою дитини чи її сім'ї, яка б морально не пригнічувала ні самої дитини, ні її батьків. Успіх цього процесу визначальною мірою залежить від розуміння кінцевої мети, спільних зусиль практичних працівників, науковців, усієї педагогічної громадськості.

Основними завданнями корекційної педагогічної роботи в родині є:

1. Реконструкція батьківсько-дитячих взаємин.
2. Оптимізація подружніх і внутрішньосімейних взаємин.
3. Гармонізація міжособистісних відносин між парою – матері й дитини та членами родини, членами родини та іншими (сторонніми) особами.
4. Корекція неадекватних поведінкових і емоційних реакцій батьків дітей з особливими потребами.
5. Розвиток комунікативних форм поведінки, що сприяють самоактуалізації та самоствердженню дорослих, які виховують дитину з особливими потребами.
6. Формування навичок соціальної взаємодії.
7. Особистісне зростання кожного з членів родини дитини з особливими потребами під час корекційних занять.

В основу роботи корекційного педагога з родиною, де є дитина з особливими потребами, крім принципу комплексного підходу до організації корекційно-педагогічного процесу, мають бути покладені й принципи:

- єдності діагностики й корекційно-педагогічного процесу. Обстеження дитини різними фахівцями проводиться для виявлення (визначення) її актуального та потенційного рівнів розвитку, соматичного стану тощо, а також для визначення шляхів корекційно-педагогічної роботи у формі, зокрема, складання індивідуальної програми розвитку;
- тісної співпраці між батьками й фахівцями, батьками та дітьми. Слід зазначити, що батьки шукають підтримки й допомоги фахівця, прислуховуються до нього та виконують його поради лише тоді, коли професіонал сприймає батьків не як «об'єкт свого впливу», а як рівноправного партнера по корекційному процесу. Так само стосунки між корекційним педагогом і дитиною та батьками й дитиною мають будуватися за відомим принципом особистісно-орієнтованої педагогіки;
- урахування інтересів (принцип вирішення того чи іншого завдання через інтерес), за якого фахівцеві потрібно достатньо тактовно й аргументовано підходити до відповідей на питання, що цікавлять батьків дитини;

– провідної діяльності – розвиток дитини відбувається в межах її основної діяльності, отже, і співпраця корекційного педагога та родини повинна спрямовуватися на формування діяльності дитини відповідно до її віку, можливостей, інтересів.

У корекційній роботі з батьками фахівці повинні використовувати сучасні форми й методи роботи, урахуваючи індивідуальні особливості батьків, типи сімей, міжособистісні стосунки та стилі виховання. Робота фахівців і батьків, які мають дитину з особливими потребами, має бути регулярною та довготривалою. Тому фахівці повинні надавати на різних лекціях, семінарах, заняттях, тренінгах і практикумах теоретичні знання батькам і навчати техніці та прийомам роботи з даною дитиною.

Однією з основних проблем, яка потребує свого вирішення, стає проблема забезпечення умов і заходів для довготривалого, узгодженого, повноцінного освітнього та корекційного процесу для дітей з особливими потребами, створення матеріально-технічної та методично-дидактичної бази навчання, підготовка та навчання корекційних педагогів для роботи із сім'ями, де виховуються діти з особливими потребами.

Важливим аспектом співпраці із сім'ями, які виховують дітей з обмеженими можливостями, є створення громадських об'єднань батьків таких дітей. Одним із дієвих способів надання допомоги сім'ї, яка виховує дитину з обмеженими можливостями, є «батьківський клуб».

У батьківському клубі використовуються різноманітні форми роботи. Серед них, традиційні та нетрадиційні: індивідуальні консультації з питань розвитку дитини; організація виїзних заходів: відвідання театрів, музеїв, виставок, виїзд за місто тощо; освітні семінари; психологічні тренінги; громадські акції; прес-клуби та тематичні круглі столи; публікації досвіду виховання дитини в сім'ї; зустрічі з представниками влади; заняття в системі «дитина – батьки – спеціаліст»; участь в експертизі динаміки розвитку дитини.

У процесі реалізації освітнього та психотерапевтичного аспектів роботи переважають моделювання, прогнозування, інтерв'ювання, тестування, методи психолого-педагогічного впливу з акцентом на сучасну креативну методологію (казкотерапія, арт-терапія, ігротерапія, пісочна терапія, музикотерапія, кінотерапія, релаксаційний практикум тощо). Для узагальнення й систематизації отриманого досвіду використовуються методи узагальнення та систематизації, опис отриманих результатів (публікації їх у пресі, розроблення рекомендацій, створення відеофільмів, поширення інформації в мережі Інтернет).

Модель діяльності батьківського клубу може передбачати роботу за такими напрямками:

– освітній. Мета освітньої діяльності – формування в батьків адекватного сприйняття дитини, прийняття її особливостей, темпу та

своєрідності розвитку. Заходи даного напрямку здійснюються в індивідуальній та груповій формі за допомогою лекційних і семінарських занять, а також занять у системі «дитина – батьки – спеціаліст». Завдяки заходам освітнього напрямку створюється спільна мова між фахівцями й батьками, змінюється ставлення до дитини та до себе;

– психотерапевтичний. Його мета – зниження рівня психоемоційного напруження, формування позитивного образу майбутнього для дитини й сім'ї в цілому. Заходи даного напрямку здійснюються в індивідуальній і груповій формах із використанням сучасних методів психотерапії та психологічного консультування: релаксаційний практикум, казкотерапія, арттерапія, данстерапія, формопластика тощо.

Завдяки методам психотерапевтичного впливу батьки стають спокійнішими, схильними до співпраці, сприймають майбутнє досить позитивно, виявляють бажання до конструктивних змін. При цьому відбувається значна стабілізація психоемоційного стану й у дітей;

–соціально-тренінговий. Мета заходів – навчання батьків адекватних і ефективних форм поведінки в різних соціальних ситуаціях та відносинах. Здійснюються вони переважно у груповій формі. На заняттях моделюються різноманітні соціальні ситуації (у відділі соціального забезпечення, транспорті, магазині тощо) та конструюються нові форми соціальної поведінки. Завдяки їм батьки долають соціальну тривогу й невпевненість, набувають гнучкості поведінки та реагування, стають більш комунікативно-компетентними;

–правовий. Мета заходів, що проводяться в межах даного напрямку, – правова грамотність батьків щодо цивільного законодавства, яке стосується дітей з обмеженими можливостями та їх сімей. Батьки вивчають закони, конвенції, постанови. Знання, набуті на заняттях і у процесі самостійного вивчення законодавчих документів, допомагають батькам змінювати життєві ситуації, покращувати умови життя дитини та сім'ї. На заняття може бути запрошений юрист, який і допомагає батькам дізнатися про свої права;

–інтеграційний. Мета напрямку – громадська самореалізація батьків, зміна ставлення до них у суспільстві. Батьки узагальнюють досвід виховання «особливих» дітей у сім'ї, беруть участь у діалозі із засобами масової інформації, у прес-клубах і круглих столах, публікують свої статті. Завдяки цьому формується об'єктивна участь у громадському житті й соціальна значущість, що суттєво позначається на розвитку дитини.

На заняттях батьки об'єднуються, знаходять собі однодумців, проявляють творчі здібності, що вселяє віру у свої сили й допомагає не замикатись у вузькому колі власних проблем, а виходити на інший рівень спілкування й вирішувати проблеми колективно та грамотно.

Батьківський клуб – не єдиний спосіб роботи з батьками. Створюються школи матерів різних нозологічних груп дітей з обмеженими

можливостями, де проводяться семінари, тренінги та інші соціально-психологічні заходи, які пов'язані з просвітою батьків.

Сім'я має визначальний вплив на інтеграцію дітей у соціум, і тому її роль величезна. Тільки вирішуючи проблеми батьків, можна забезпечити повноцінну соціалізацію їхніх дітей. Ефективність реабілітації дитини з порушеннями в розвитку зумовлена ступенем інтегрованості в суспільство всієї родини в цілому. При цьому батькам необхідно повірити в себе, у свої можливості, свою дитину, не замикатися на своїх проблемах, а вирішувати їх спільно.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У результаті проведеного дослідження були розкриті педагогічні аспекти діяльності вчителя-дефектолога в роботі із сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами: визначено основні завдання корекційної педагогічної роботи в родині; принципи роботи корекційного педагога з такими родинами; методи й методичні прийоми, яким необхідно навчити батьків для застосовування у процесі виховання своєї дитини. Доведено, що однією з головних особливостей професійної діяльності корекційного педагога в роботі із сім'ями, які виховують дітей з особливими потребами, є саме робота з батьками, які не менше, ніж їхні діти, потребують реабілітації, абілітації, адаптації в життєвій ситуації, але їх потрібно до цього готувати, створюючи спеціальні програми, тому що саме від батьків, особливо на ранніх етапах розвитку дитини, залежать її здоров'я, фізична та психічна підготовленість, соціалізація й інтеграція в суспільство.

Перспективу подальшого дослідження ми вбачаємо в пошуках і вдосконаленні напрямів взаємодії фахівців-дефектологів у роботі із сім'ями, які виховують дітей з особливими потребами різних нозологічних груп, пошуках сучасних форм і методів професійної діяльності корекційного педагога в зазначеній галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зинкевич-Евстигнеева Т. Д. Как помочь «особому» ребёнку: книга для педагогов и родителей / Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева, Л. А. Нисневич. – СПб. : Институт специальной педагогики и психологи, 1998. – 96 с.
2. Колишкін О. В. Корекційна освіта: вступ до спеціальності : навчальний посібник / О. В. Колишкін. – Суми : Університетська книга, 2013. – 392 с.
3. Миронова С. П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.
4. Савчук Л. Проблеми родинного виховання дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] / Л. Савчук. – Режим доступу : www.teacher.at.ua, 2011.
5. Сатир В. Вы и ваша семья. Руководство по личностному росту / В. Сатир. – М., 2000. – 320 с.
6. Шипицына Л. М. «Необучаемый» ребёнок в семье и обществе. Социализация детей с нарушениями интеллекта / Л. М. Шипицына. – СПб. : Дидактика плюс, 2002. – 496 с.

7. Шульженко Д. І. Корекційна робота психопедагога з батьками аутичних дітей [Електронний ресурс] / Д. І. Шульженко. – Режим доступу : www.shodinki.com., 2009.

РЕЗЮМЕ

Колышкин А. В. Педагогические аспекты деятельности учителя-дефектолога в работе с семьями, воспитывающими детей с особыми потребностями.

В статье определяются современные формы и методы работы учителя-дефектолога с семьями, воспитывающими детей с особыми потребностями, учитывая индивидуальные особенности родителей, типы семей, межличностные отношения и стили воспитания. Определены основные задачи коррекционной педагогической работы в семье, принципы работы коррекционного педагога с такими семьями, методы и методические приемы, которым необходимо научить родителей для применения в процессе воспитания своего ребенка. Подчеркивается, что родителям и педагогам необходимо выбрать наиболее оптимальные условия и формы обучения, воспитания, физического развития, обеспечивающих нормальную жизнь таких детей в обществе.

Ключевые слова: учитель-дефектолог, профессиональная деятельность, педагогические аспекты, семья, дети с особыми потребностями, коррекционное образование, родительский клуб, коррекционно-развивающая работа.

SUMMARY

Kolyshkin A. The pedagogical aspects of the teachers-defectologists work with the families raising children with special needs.

The article defines the modern forms and methods of the teachers-defectologists with the families raising children with special needs, taking into account the individual characteristics of the parents, the family types, the interpersonal relationships and parenting style. The main tasks of correctional education work in the family, the principles of a correctional educator with such families, the methods and instructional techniques that need to teach the parents for application in the upbringing of their child are presented in the article.

The main methods and instructional techniques have proposed a method of modelling different household situations, a gaming method, a change of scenery, a method of creative tasks available to the child, a method of close cooperation of the specialists and a family, theatre. The necessary condition for remedial training process is the desire to nurture the child's independence, confidence and mobility. The basis of the remedial teacher and his family where a child with special needs should be based on the principles of an integrated approach to correctional and educational process, unity diagnosis and correction of close cooperation between the parents and the professionals, the parents and children, taking into account the interests and leadership activities.

An important aspect of collaboration with families raising children with disabilities is to create associations of their parents. One of the most effective ways to assist families raising a child with disabilities is the "parent club".

It is stressed that the parents, the teachers and other professionals need to select the most optimal conditions and forms of training, education, physical development, to ensure the normal life of children in the society. Only by addressing the parents can provide a complete socialization of their children. The effectiveness of rehabilitation of disorders in child development is due to the degree of integration into society all the family as a whole. Defining the task depends on understanding the ultimate goal of the joint efforts of the teachers-defectologists, the parents, the entire educational community.

Key words: *teachers-defectologists, professional activities, pedagogical aspects, a family, children with special needs, correctional education, a parent club, correctional and developmental work.*

УДК 615.825-053.4:001.895:616.711-007.5

Ю. М. Корж

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ІННОВАЦІЙНА РЕАБІЛІТАЦІЙНА МЕТОДИКА ДЛЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ, ХВОРИХ НА СКОЛІОЗ

У статті висвітлюється інноваційна реабілітаційна методика для дітей старшого дошкільного віку, хворих на сколіоз, яка містить шість комплексів коригуючих вправ із використанням спеціальних казково-ігрових тренажерів «Гармошка», «Лук», дитячих гантель «котик», «їжачок», і поролонових рукавичок «тигряті лапки» для цілеспрямованого розвитку ослаблених м'язових груп тулуба й кінцівок, від яких значною мірою залежить корекція деформацій хребетного стовпа.

Методика охоплювала два періоди реалізації: навчально-підготовчий, який тривав 2 тижні, та корекційно-тренуючий, що продовжувався до кінця дослідження.

Ключові слова: *реабілітаційна методика, діти старшого дошкільного віку, спеціальні тренажери.*

Постановка проблеми. Останніми роками в нашій державі значно зросла кількість дітей, підлітків та молоді, які мають різні відхилення у стані здоров'я. За статистику, у 4 рази збільшилася чисельність дітей спеціальної медичної групи; близько 90 % дошкільників, учнів і студентів мають відхилення у стані здоров'я, у 56 % дітей – незадовільний стан фізичної підготовки, порушення постави виявлено в 40 % дошкільників, 64 % учнів початкових класів, 70 % випускників шкіл [4].

За даними аналітично-статистичного довідника, в Україні за останні п'ять років захворюваність кістково-м'язової системи становить 30,2 випадків на 1000 дітей, по Сумській області даний показник складає 31,1 на 1000. Сколіоз виявлено у 22,1 на 1000 оглянутих, по Сумській області даний показник складає 18,2 на 1000.

У Національній Доктрині розвитку освіти в Україні, Законі «Про дошкільну освіту» наголошується на необхідності виховання в дітей цілісного ставлення до життя, власного здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності.

Пріоритетним напрямом фізичного виховання дітей у дошкільному навчальному закладі є впровадження в даний процес інноваційних нестандартних засобів оздоровчо-профілактичної та корекційної спрямованості, що забезпечить гармонійний психофізичний розвиток, правильне формування фізіологічних вигинів хребта, своєчасний розвиток рухових умінь і навичок, фізичних якостей, а також формування звички до здорового способу життя [3].